

Avtale med USA om straff for NS-medlemmer

Av siv.ing. R.J. Hansen

Del I

Landssvikanordningen er blitt stående som verdens mest skremmende eksempel på slett straffelovgivning. Anordningen ble gitt i London den 15. desember 1944 syv måneder etter at Norge hadde undertegnet en avtale med USA hvor regjeringen forpliktet seg til å straffe domme nazistiske organisasjoner som diskriminerer på basis av rase, farge, tro eller politisk oppfatning som var påtvunget nordmenn av tyskerne. Dessuten hadde regjeringen forpliktet seg til å straffe ledere av organisasjoner og partier som av amerikanerne ble betegnet som nazistiske. Avtalene, omtalt i tidligere nummer av F&L, ble undertegnet av Lie 16. mai 1944. Tillater meg her å sitere en del av teksten fra avtalen med USA:

Oversatt lyder den:

«De norske myndigheter skal være ansvarlige for å ta de forholdsregler de anser nødvendige når det gjelder slike saker som vanligvis benevnes sivilforvaltning. Den sivile administrasjonsoffiseren som har ansvaret for sivile administrasjonstjenester, vil arbeide i nær kontakt med øverstkommanderende og andre avdelinger for å assistere de norske myndigheter eller ordne med spesialiserte siviladministrasjonsoffiserer når og hvis disse myndigheter ber om bistand i sammenheng med forholdsregler som man har tatt i forbindelse med følgende saker:

a) fjerning og erstatning av offentlig ansatte. - Fjerning fra stillingen og hvis nødvendig arrestasjon av personer som med vitende og vilje har samarbeidet med fienden eller med hensikt har handlet fiendtlig overfor den allierte sak;

(i) Oppløsning av alle naziinspirerte organisasjoner og fjerning av alle lover som diskriminerer på basis av rase, farve, tro eller politiske meninger, og som har vært påtvunget nordmennene av tys-

kerne.

(ii) Det skal ikke skje inngrep i individenes borgerrettigheter, i retten til å dyrke sin religion eller i ytrings- eller forsamlingsfriheten så langt dette er forenlig med det som er militært nødvendig.

b) Oppløsning av og kontroll med profiendtlige grupper.

(i) Oppløsning av politiske partier og organisasjoner som har samarbeidet med fienden.

(ii) Arrestasjon og internering av ledere av partier og organisasjoner det er referert til i underparagrafene (a)(i) og (b)(i) ovenfor, og av enhver annen person hvis innesperring anses nødvendig i den allierte saks interesse eller for å opprettholde lov og orden. Alle slike personer som er norske statsborgere, vil bli overlevert til de dertil egnede norske myndigheter så snart som mulig.»

Det kan ikke være tvil om at denne avtale ikke er bindende for norske borgere i Norge. Avtalen er i strid med norsk lov og kunne ikke være gjeldende før den var blitt sanksjonert av stortinget, se Grunnlovens §26:

Kongen har Ret til at sammenkalde Tropper, begynne krig til Landets

Forsvar og slutte Fred, indgaa og ophæve Forbund, sende og modtage Gesandter. Traktater angaaende Sager af særdeles Vigtighed og i alle Tilfælde Traktater hvis Iværksættelse efter Konstitutionen nødvendiggjør en ny Lov eller Stortingsbeslutning, bliver først bindende, naar Stortinget har givet sit Samtykke dertil.

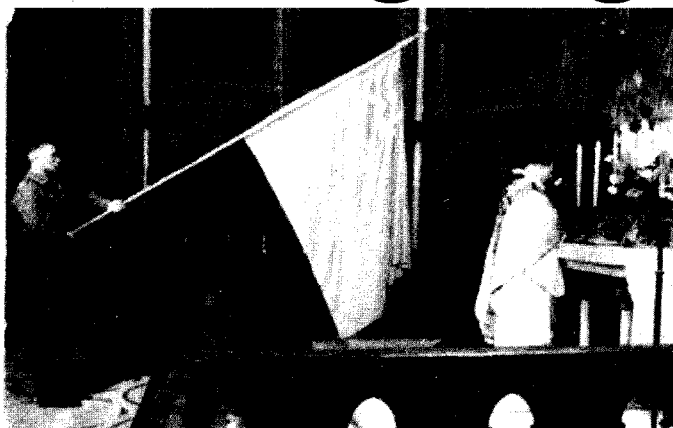
Avtalen var stemplet «Restricted» - hemmelig, og som sådan ikke tilgjengelig for allmennheten og bestemt ikke for norske jurister som skulle være forsvarere i det forstående oppgjøret. Ser en Landssvikanordningen i relasjon til avtalen mellom USA og Norge vil en oppdage at regjeringen var mer straffekåt enn amerikanerne ønsket, da den skrev anordningen av 15. desember 1944.

Landssvikanordningen krever straff over:

1. Den som etter 8. april 1940 har vært medlem eller søkt om medlemskap eller samtykket i å bli medlem av:
 - a) Nasjonal Samling eller organisasjoner knyttet til den.
 - b) Annen organisasjon som har virket i strid med noen bestemmelse i straffelovens kap. 8 eller 9 i krigsartiklene i den militære straffelov.

(Forts. side 6)

Rød signing

Prospektkort som ble solgt i Nidarosdomen med tekst: "Biskop Arne Fjellbu velsigner det Sovjetrussiske flagg ved alteret i Nidarosdomen 1945".

(Teksten var falt ut i nr. 7 - Beklager!)

Jeg heiser ikke flagget

Av Fast leser

En vakker vårnatt mellom 8. og 9. mai for 50 år siden trasket jeg hjemover etter vel et år på lasarett, etter å ha vært med i den store krigen på feil side (som i dag er den vanlige konklusjon). Uansett skal det ikke benektes at det var en god følelse å gå der og vite at krigsfæren var over i vår verdensdel, og at jeg selv var ferdig med tre års liv i «krigersk innsats». Nå skulle det bli positiv innsats i fred for å bygge landet og sin egen fremtid.

Trafikken etter fylkesveien var liten, et par biler som var tatt frem etter lagring i krigens år og som nå fikk riste av seg støvet under stor fornyelse for de kjørende, var det hele. Jeg kom frem til skolen hvor jeg hadde hatt min gang i syv år, annen hver dag. Nå var det bare å følge den gamle skoleveien ned bakkene til elven, over broen og ta fatt på stien gjennom skogen, som også var tråkket etter beitedyrene i sommertiden. Her og der en fløyte tone fra fuglene. De hadde enda ikke riktig våknet, det var bare vel en time over midnatt enda, ellers kokte det vanligvis av fuglekvitter i skogen her på denne årstiden.

Ved broen over bekken stoppet jeg. Her hadde vi benyttet mye av fritiden fra

gårdsarbeidet. Her hadde en lært å svømme, tatt den første fisken på selvlaget fiskeutstyr, tidlig på våren fisket gjedde, mort og abbor med ruse. I august pleide vi å krepse, opptil 600 stykker fikk en vanligvis den første kvelden. Vi leverte dem dagen etter med buss og fikk 10 til 25 øre pr. stykk. På vintren, før den første snøen kom, gikk vi på skøyter her, om isen var fin, 2-3 km, til vi kom til elven. I bakken ned mot bekken hoppet vi på ski. Hver lørdag i sommertiden - etter at arbeidet var avsluttet sent på kvelden - red vi hestene i full galopp ned driftegaten, over bekken og opp til grinden i skogkanten. Vi hoppet av, åpnet grinden, ga hesten et klaps på lenden, og de for glade i vei til beitet på andre siden av skogen. Nå hadde de fri til mandag morgen. En uforklarlig impuls - kanskje som et utbrudd for at en var kommet tilbake til barndoms hjemmet med livet i behold etter de tre år, etter kampene og turen fra fronten med lasarettog, der hvor det luktet blod og eter, og de døende ropte og ynket seg i smerte - gjorde at jeg plutselig bøyde meg ned og kysset marken - kanskje også som en privat tribut til de nesten tusen kamerater som nå hvilte i Moder Jord, men i fremmede land. (Forts. side 6)

Rapport fra en reise

Av Ole Seierstad

Jeg hadde bestemt meg til det, at jeg nå det Herrens år 1995 skulle ta en tur opp til Norvajervi, og den 2. august stod jeg ved reisen mål.

La det med en gang være sagt at jeg under den 2. verdenskrig ikke var frontkjemper. Jeg meldte meg imidlertid, men ble ikke innkalt. Jeg jobbet som lensmannsfullmektig den gangen. Men jeg hadde fine kamerater som ble igjen der ute, og følte at jeg måtte ta den turen for å hedre deres minne. Men også de andre som jeg ikke kjente, jeg tok dem alle med.

På torvet i Rovaniemi kjøpte jeg to blomsterbuketter. Jeg har nemlig en god venn som bor nede i Nordhausen. Byen tilhørte

D.D.R., og etter at det ble slutt på det kommunistiske «Himmelrike» ville han besøke gamle tomter, og overnattet hos meg. Siden har vi vanket sammen i mange år. Da han fikk høre om mine reiseplaner, sendte han meg DM 20,-. Han ønsket nemlig at også noen blomster fra ham skulle bli lagt ned ved det norsk/finske minnesmerket. Imidlertid, så hadde jeg dagen før reist opp til Norvajervi, og da oppdaget jeg at det rett i nærheten ligger et stort tysk minnekapell med monument og minneplater med tusenvis av navn, som var registrert i en diger protokoll. Jeg satte derfor hans blomsterbukett i en vase der inne, og skrev noen minneord på kortet med hans (Forts. side 7)

Omkring frigjøringsjubileet

Av E. L., Oslo

DEL II Nygaardsvold-regjeringen og Quisling-regjeringen

Jeg har tidligere berørt regjeringen Nygaardsvolds forhold inntil krigsutbruddet. Videre dens forhold til «Elverumsfullmakten», til kapitulasjonen 10. juni 1940 og til riksrådsforhandlingene sommeren 1940. Når det gjelder dens opphold i London under krigen, belyses dette i Aftenposten 4/3-95 i et intervju med forfatteren Kjell Fjørtoft under overskriften: «En sliter i stille før stormen» i anledning utgivelsen av hans nye bok: «De som tapte krigen.»

I sin nye bok omtaler Kjell Fjørtoft vår London-regjering som ubehjelpelig og hjelpeløs overfor våre allierte, ja, at den befant seg totalt på sidelinjen. - Jeg trodde ikke at det var så galt som det virkelig var.

Når det gjelder Quislings innblanding i de kaotiske begivenheter 9. april 1940, kan det vanskelig begrunnes statsrettslig. Hans senere arbeid hadde som hovedoppgave å skape en norsk buffer mellom den tyske okkupasjonsmakt og befolkningen i form av en provisorisk regjering, som okkupantene ganske riktig ikke var interessert i.

I den anledning uttalte Quisling under rettssaken mot ham bl.a. følgende: «Men jeg vil gjøre oppmerksom på, og det er ikke noe skryt, at jeg i disse år har spart det norske folk og den norske stat for mange hundre millioner kroner. Regner man det som er spart inn bare i penger, tror jeg at vi kommer ikke langt fra 1 milliard kroner, som jeg har fått nedsatt utgifter og ytelse til okkupasjonsmakten med.» Videre sa han: «Vi har kjempet, og det gjelder ikke bare meg, men hele regjeringen og vår forvaltning har kjempet mot de tyske krav, søkt å innskrenke dem og har fått innskrenket dem mangfoldige ganger.» Eidsivating lagstols utgave av Quislingsaken, s. 452.

Det er sikkert forskjellig som kan kritiseres ved Quislings styre. Men økonomisk styrte han nok meget forstandig.» (s.183)

Professor Johan Vogt skriver i en kronikk i «Arbeiderbladet» for 2/9 1964, under overskriften «Tysk okkupasjon i relieff» bl.a. følgende: «... Det var bare ett alter-

nativ til det opprettede Quislingregime, nemlig omdannelse av Norge til et protektorat, ilikhet med de okkupasjonsystemer som man fikk i Nederland, Bøhmen og Polen. Vi ville i dette tilfelle hatt et langt større tap av menneskeliv enn hva vi faktisk fikk.» ... «Vi vet nu at han i krigens siste par år bare vek tilbake for et brudd med tyskerne, fordi alternativet for hans styre ville bli et tysk protektorat, hva som ville ha påført den norske folk overmåte store byrder.» ...

Quisling-regjeringen hadde imidlertid ikke bare tyskerne å slåss med. Illegale grupperinger satte ofte igang en rekke tiltak kun for å provosere tyskerne, da de viste at tyskerne ofte handlet etter krigens lov uten omtanke og hensyn. Tenk f.eks. på konsekvensene av Aula-brannen i Oslo, som ble påsatt av illegale. Grunn: Det var for stille og rolige arbeidsforhold for lærere og studenter. Jfr. professor Adolf Hoels bok: «Et oppgjør med landsmenn.»

I «De som tapte krigen» skriver Kjell Fjørtoft at det var medarbeidere fra den illegale avisen «London-nytt» som tente brannen i Aulaen, og han belyser bakgrunnen for at ca. 650 norske studenter havnet i tyske konsentrasjonsleire der 17 av dem døde under oppholdet.

Et annet sted i samme bok uttaler han: «Offisielle sannheter rakner. Det er kommet frem en helt annen krig i Norge enn den jeg kjente til. Hårreisende ting siger ned. Hvorfor har ikke historikerne gitt oss vår sanne krigshistorie? Alt er ikke bare sort, alt er ikke bare hvitt.»

Kjell Fjørtoft er forøvrig kjent for sin grundighet når det gjelder dokumentasjon av sine påstander.

Kirken og Nasjonal Samling

Det tidligere NS-medlemmer husker best etter krigen er biskop Eivind Berggravs skrift: «Folkedommen over NS». Han uttrykker her at hele partiet var en sammensvergelse mot det norske folk, og fra prekestolen lød kirkens budskap til tidligere NS-medlemmer: De hadde ikke bare mistet sin hjemstavn her på jorden, de hadde også mistet sin hjemstavn i himmelen. Mange tidligere NS-medlemmer forlot da Statskirken. Noen gikk over til andre kirkesamfunn som var seg sitt kjærlighetsbudskap bevisst, andre

stille seg likegyldig til Statskirken og atter andre meldte seg ut av den samme kirke. Her står vi fremdeles i dag.

Ellers minnes tidligere NS-medlemmer kirkens holdning til verdenskommunismen. I 1945 opplevet vi det makabre at det røde sovjetflagget ble velsignet av biskop Fjellbu foran høyalteret i Nidarosdomen.

Når det gjelder Sovjet-Unionens stilling til kristendommen, kan det her refereres til hva erkebiskopen av Canterbury, den engelske kirkes primas, uttalte i desember 1935: «Jeg advarer mot gudløshetens farer. Det er bare altfor godt kjent, at i Sovjet-Samveldet blir et stort menneskelig samfund forgiftet av en aggressiv gudløshet og av en anti-kristelig lære om klassekamp. Man må være på vakt for å forhindre at denne gift også trenger inn i det engelske folk.»

Lasse Trædal, som gjennom Misjon bak Jernteppet i mange år har fulgt utviklingen innen kirken i Sovjet-samfunnet, uttaler bl.a. i sin kronikk i Aftenposten for 5/12-89 følgende: «Heller ikke de som var opptatt av kirkens situasjon, fant særlig grunn til optimisme. Mange hadde speidet etter nye signaler også ved tidligere makt-skifter, men de var hver gang blitt grundig skuffet: Både Bresjnev, Antropov og Tsjernenko hadde videreført den harde linje under Khrustsjov, og hadde ikke gjort noe for å lette kirkens kår. Garbasjovs første offisielle uttalelser om kirken var da også temmelig nedslående. I en tale i 1986 mente han til avgjørende og uforsonlig kamp mot all religion. «Selv den minste religiøse ytring må bekjempes nådesløst», sa han.»

De nordmenn som var barn eller ungdom i 1930-årene, husker godt latterliggjørelsen av forsvarsviljen, fedrelandskjærligheten og bekjempelsen av de kristne grunnverdier. Det var særlig fra venstreradikalt hold dette kom til uttrykk. Disse partier og retninger hadde en materialistisk verdensanskuelse. Deres forbilde var i mange tilfelle Sovjet-Samveldet. Stikkord fra deres slagord og taler sier meget: «Sovjet-Norge, ropet gjalder, med blod vårt flagg malt.» «Stryk kristenkorset av ditt flagg og heis det rent og rødt, la ingen by deg det be drag at frelsen er født.» osv.

I den norske statskirke burde vi i dag vært føyet sam-

men til et søskenfelleskap, som kunne være sterkere og viktigere enn alle gjerder og skillelinjer som går mellom mennesker.

Tilbake til utgangspunktet

Quisling var av den overbevisning at kommunismen var den største trusel ikke bare mot Norge og Europa, men mot hele den vestlige sivilisasjon og livsform. Han hadde vært i Russland under og 10 år etter bolsjevismens revolusjon, og kjente sovjet-russernes konspiratoriske spill bedre innenfra enn de fleste.

I løpet av de siste år har vi lest i avisene de verste redselsskildringer fra Øst-Europa og Sovjet-Samveldet. Aftenposten, 19/11-88: «Bevisst folkemord av Stalin.» Fra samme avis, 17/12-89: «Sovjet bak Katyn-massakren.»

Aftenposten, 7/8-89:

«Stalin drepte 9,5 millioner bønder.»

«En sovjetisk befolkningsekspert sier at ni og en halv million bønder døde under Josef Stalins tvangskollektivisering av landsbygder i begynnelsen av tredveårene. Sovjet-statens grunnlegger, Vladimir Lenin, blir dessuten gjort ansvarlig for tvangsrekvireringen av matvarer i perioden 1918-21 som forårsaket en sultkatastrofe der 4,8 millioner døde. Volga-hungersnøden i 1921-23 krevte ytterligere 5,9 millioner menneskeliv.

Leonid Pereversev legger frem disse tallene i månedstidsskriftet Molo-daja Gvardija (Den unge garde) etter å ha studert sovjetisk befolkningsstatistikk. Han spør om bolsjevikenes erklærte mål om å bygge en «lysende kommunistisk fremtid» på noen måte kunne rettferdiggjøre tapet av 20 millioner menneskeliv i løpet av like mange år.

I perioden 1931-33 led Sovjet-Unionen enorme befolkningstap - over 9,4 millioner mennesker døde av hungersnød, eller ble drept i kampanjen mot kulakene som ledd i tvangskollektiviseringen, skriver han. Kulakene var betegnelsen bolsjevikene brukte om de rike, driftige bønder. Alle som motsatte seg kollektiviseringen, ble midlertidig stemplet som «kulaker» store som små. Forfatteren skriver at landets ledere under hungersnøden beslagla korn og sam-

tidig opprettholdt korneksporten for å finansiere Stalins ærgjerrige industrialisering. Han sier de gjorde seg skyldig i «en uhyrlig forbrytelse mot sitt eget folk.»

Øyenvitner, som i enkelte tilfeller har fått trykket sine beretninger i sovjetiske publikasjoner, sier at sikkerhetsstyrkene, NKVD, beslagla kornforrådene og forhindret sultende bønder og deres familier i å forlate de hungerrammede områdene.» (NTB-Reuter)

50 år etter at Norge ble fritt, hevder Kjell Fjørtoft i sin siste bok at det ikke er blitt enklere å få innsyn i krigsdokumenter, snarere tvert imot. Om dette spørsmål uttaler overlege Johan Scharffenberg i sin bok: «Norske aktstykker til okkupasjonens forhistorie» (1947) på side 11: «Kommissjonen (Undersøkelsskommissjonen av 1945) fikk adgang til mange hemmelige offentlige dokumenter og private opptegnelser som den bare kunne bruke med diskresjon.

Jeg ønsker hensynsløs klarhet over disse forhold. Hele det materiale som kommissjonen bygget på bør gjøres tilgjengelig for andre forskere, og alle viktige aktstykker bør bli offentliggjort. Det er skjendig at først en sen etterslekt skal få vite hele sannheten, men ikke de samtidige slektsledd som har lidt og lenge etterpå kommer til å lide under sine styremenns feilgrep.»

«Vi bør erkjenne vår egen skyld»

I «Morgenbladet» for 9. april 1960 skrev overlege Johan Scharffenberg en artikkel med følgende overskrift over 7 spalter: «Vi bør erkjenne vår egen skyld.» I denne artikkel heter det bl.a.: «Alle ærlige nordmenn bør innrømme at vestmaktene hadde planer om å drive Norge ut av nøytraliteten, og at Tyskland ville foretrukket norsk nøytralitet, men fant å måtte komme vestmaktene i forkjøpet.»

«Utenriksminister Koht kom snart til den vurdering at vestmaktene gjerne ville drive Norge inn i krigen, og at Tyskland fant norsk nøytralitet gunnlig for sine egne interesser, men kunne bli provosert av vestmaktene til å angripe Norge.

Dette var en riktig vurdering, men det er ikke på det

(Forts. side 6)

FOLK og LAND

UAVHENGIG AVIS

Ansv. redaktør:
HAKON WARENDORPH
Red. sekretær: ROLV OLSEN

Adresse: Postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo.

Kontortid:
Tirsdag og onsdag kl. 11-15.
Telefon: 22 56 10 34.
Redaktørene treffes etter avtale.

Abonnement: Pr. år kr. 160,- (i omslag kr. 200,-, utland kr. 240,-).

Giro: Post 0808.51 64504. Bank 6063.0501248

Abonnement (10 nummer i året) løper til det oppsies skriftlig.

Annonser forskuddsbetales med kr. 2,- + m.v.a. pr. spaltem.m. Minstepris kr. 100,-.

Utgiver: A/S HISTORISK FORLAG

ISBN 0802-9652

Gode mennesker

Magne Skjæraasen skal være et godt menneske. Det er han selvfølgelig ikke alene om. Han er imidlertid av dem som er profesjonister på menneskekjærlighet, og det gjør saken litt spesiell. Han har gjennom år i sin faste spalte i Aftenposten og under dekke av den ovennevnte kjærlighet benyttet svært megen plass til å sjikanere tidligere NS-folk og frontkjemper. Vi er slått i hartkorn med mennesker og meninger som Magne ikke liker; med kriminelle, med rasister og utgrupper av ymse slag. Det er det eneste området han er raus på. Det har ikke affisert ham at denne «målgruppen» hans i meget liten grad på noen felter har vært samfunnet til byrde etter at de ble sendt ut i samfunnet med ekstremt dårlige odds. Senest i sin lille kloakk den 8. september i år fremstiller han tidligere NS-medlemmer og frontkjemper som deler av en «uselig blanding» som selv det foraktelige Fremskrittspartiet blir besmittet ved å ha omgang med. Loven om eplet og stammen (Magne og Einar) har unntak, og dermed nok om det.

Anders Giske er i motsetning til ovennevnte nokså ny på arenaen, nærmest for kalv å regne. Han har latt sitt klagende møø tone over den beitende bølging i Aftenposten 30. september. Hans forargelse er rettet mot en «flokk gamle tullinger» (VG-redaktør Verstos eleverte formulering) som har bragt Fr.p. i posisjon. Det skal han ikke ha noe av. Bare når motstridende oppfatninger fremsettes uten at grunnlaget for dem blir presisert og uten at realistiske tiltak blir foreslått, kan de betraktes som legitime, etisk akseptable, kort sagt stuerene for Giske. Det minner i ubetryggende grad om hans foreldregenerasjon, 68-erne, bortsett fra at de allviterne fremstod som fredelig lam som breket utover en saueflokk . . . De kunne også fortelle flokken om rett og galt.

Da det kom så langt at de måtte erkjenne sine feiltagelser (i alle fall de mest oppegående) var det ingen beklagelse å spore. Pytt, pytt sann! Vi har ingen illusjoner om at Giske vil komme til å bryte tradisjonen. I sitt innlegg fremstår han med suverent moralsk overmøt og går til rette med en stor gruppe velgere som i tidligere valg har vært behørig akseptert og takket av Giske og hans geliker. Nå er de gamle tullinger og det som verre er. Under hele innlegget ligger en selvgodhet og mangel på perspektiv som er skremmende. Det burde være et mene tekel at hadde det stått til hans læremestre, 68-erne som regjerte kulturlivet og terroriserte studentersamfunnene, så hadde Stalin og Maos etterkommere idag regjert Europa. Kyllingen som ville være eggleggerlærer er en nærliggende assosiasjon.

Et par spissformuleringer av en av Verstos «gamle tullinger» var utvilsomt lite heldige. Det er beklagelig at det lokk som stadig legges på debatten om den ønskelige utvikling av det norske samfunn, skal føles så provoserende at tungar og tanker kommer på avveie. Det burde være en mer nærliggende oppgave for Trond Giske og sørge for at det lokket blir fjernet. Han kan umulig være blind for de problemer som er oppstått på disse områder, og om ikke hans erfaring er tilstrekkelig så burde hans kunnskaper fortelle ham at det nivå denne utvikling til enhver tid når er irreversibel. Det er en arv våre etterkommere ikke har

FOLKERETT OG KRIGFØRING

Av John Sand

Kommentar til det Andreas Haugen skrev i «Østlendingen» 26. mai. Få synes klar over at folkeretten stiller meget bestemte krav til et land som vil føre krig. Mange synes også å mangle kunnskap om at en fordrevet statsmakt ikke kan utøve statsmyndighet fra et fremmed lands territorium. Etter folkeretten er det bare suverene stater som kan føre krig på en legal måte, se her Oppenheim: «International Law» paragraf 74: «According to the Law of Nations full sovereign States alone pass the Legal Qualification to become belligerents.» Jfr. professor dr. Juris Axel Møller i «Folkeretten i krigstid». I side 82: «I dette henseende bemærkes, at den halvsoveræne Stat - selv om den har eget Militærvæsen - ikke kan føre Krig.»

Når en stat blir okkupert, slik det skjedde med Norge i 1940, får landets ordinære myndigheter sin suverenitet suspendert, og suvereniteten blir utøvd av okkupanten. Se professor C. A. Fleischer i «Hovedpunkter i folkeretten» s. 181: «Det alminnelige synspunkt i folkeretten er at okkupasjonsmakten anerkjennes som den faktiske innehaver av statsmyndigheten i området . . . de ordinære myndigheter er satt ut av spillet.» Professor dr.

Castberg lærer: «Okkupasjonsmakten er midlertidig innehaver at den legale makt i landet.» Midlertidig betyr her så lenge okkupasjonen varer.

Da Sovjetunionen den 8. mai 1941 brøt de diplomatiske forbindelser med Norge, var begrunnelsen at «Norge ikke lenger er suveren stat». Dette var helt korrekt. Forholdet er at så lenge de ordinære myndigheter er satt ut av spill ved at suvereniteten midlertidig er gått tapt, har slike myndigheter verken rett til å sende ut eller å motta diplomatiske representanter. I «London-regjering» II side 305 av Olav Riste siteres utenriksminister Trygve Lie slik: «Den norske regjering hadde den hele tid vært uten representant fra den svenske regjering. Og vår legasjon i Stockholm arbeidet under vilkår som ikke hadde noe med vanlig diplomatisk representasjon å gjøre. Tross våre krav om å få militær- og marineattasjen oppført på diplomatlisten måtte disse leve i Stockholm som privatpersoner. Finland har heller ikke opprettholdt regulær forbindelse med oss.» Eire som holdt så strengt på sin nøytralitet, nektet å ha diplomatisk forbindelse med den norske eksilregjering. Av ovenstående skulle det fremgå at regjeringen Ny-gaardsvold i eksil ikke var legalt kvalifisert til å være

krigførende så lenge den tyske okkupasjon varte. Den 12. april 1940 rettet utenriksminister Koht en forespørsel til svensk UFD om kong Haakon og regjeringen kunne ta temporær tilflukt i Sverige. Utenriksminister Günthers svar til Koht finnes inntatt i SOU 18:72 s.19: «Konungen jämte följeslagare hälsades välkomna till Sverige. Tillika betonades det emedlertid att statsmaktens befogenheter enligt folkrätten icke kunne utövas på utländsk territorium.» Av bl.a. Protokollkomiteens innstilling, O IX 1949, fremgår flere steder at den svenske utenriksministers syn er helt korrekt: En fordrevet regjering kan ikke utøve statsmakt så lenge den sitter i fremmed land.

I «Leve eller dø» s.233, opplyser Trygve Lie at den norske forsvarssjef, general Ruge, «vegret seg og til slutt nektet blankt å bli med til England, Ruge valgte å gå frivillig i tysk krigsfangenskap.»

Av Ruges brev 27. juni 1940, jnr. 2159/40 til den tyske rittmester Goerz, ser vi at hele den norske generalstab, minus Ruge, har æresforpliktet seg til passivitet. I general Ruges brev av 25.06.-40 til Norges Høyesterett, påpekes at æresordet om ikke å krige videre omfatter «alle garnisonerende offiserer fra hær og flåte».

NYE HÅNDSLAG

"Okkupasjonstiden - minner og synspunkter"

Thorleif Øisang på INO-møte

På temamøtet 21/10 hadde det lyktes å få tidligere skolesjef i Bærum, Th. Øisang, som foredragsholder. Han har gjort seg bemerket med sine balanserte innlegg i dagspressen hvor han oppfordret det norske folk til edrulighet i forbindelse med 50-års-jubileet. Det er i sårbare kretser ikke blitt godt mottatt. Til dels er han blitt sterkt kritisert. Den modige skriber med uplettet skjold og solid forankring i sosialdemokratiet hadde vel knapt ventet seg noe annet.

Møtelokalet var fylt til trengsel og forsamlingen fulgte interessert Øisangs beret-

ning om barndom, ungdom, utdannelse, hans tidlig våkennende samfunnsmessige engasjement og hans virksomhet i hjemmefronten under okkupasjonen. Tankevekkende bakgrunnsstoff for Øisangs etterfølgende vurderinger av «krig og fred». Hans innsats i skoleverket, som han for kort tid siden avsluttet som skolesjef i Bærum, er vel kjent. Han har også rik erfaring fra politikken på flere plan. Alt dette ga et godt bilde på hvordan ervervede kunnskaper og erfaringer blir avgjørende for de standpunkter vi tar når begivenhetene ruller inn over oss.

Vi forundrer oss allikevel litt over enkelte konklusjoner sett i lys av de foreteelser som både Øisang og hoveddelen av tilhørerne syntes å være enige om. Jeg tenker særlig på Nygaardsvoldregjeringens håndtering av vår beredskap på et tidspunkt da den internasjonale situasjon med et mildt uttrykk spisset seg til, og også erkjennelsen av at Hitler ikke ønsket å utvide krigen til Norge. Vi deler dertil Øisangs skepsis til norske ledes oppreden, ikke minst politikernes, under kamphandlingene i Norge og etter den norske kapitulasjon, og det norske folks lite heroiske innsats i 1940. Når det gjelder det siste, synes jeg kanskje at fore-

mulighet til å avvise eller overlate andre. Gode mennesker er gode for et samfunn først når de forstår sin tid og sin oppgave.

HaWa

(Forts. side 7)

"Landssvikfanger" tvunget med på dødsferd

M/S THEKLA, båten som gikk i luften

Av I. C. Stridsklev

Det mest dramatiske og tragiske som hende i distriktet til «Firda» etter kapitulasjonen i mai 1945, var eksplosjonen på Stavfjorden utafor Florø 1. september 1945. Her vil eg fortelje med utgangspunkt i det denne avisa skreiv den gongen. Sundag 2. september 1945 kom det ei fælsleg melding på radioen, som gjorde mange, ikkje minst nære pårørande forskrekte. Meldinga kom i avisene i dagane etter. Dette var i mange høve det einaste viset familiene vart varsla på. Dei har ikkje fått visst stort meir seinare heller. I «Firda» sto tysdag 4. september på fyrste sida:

«Fælsleg eksplosjon ved Florø laurdag, 2 nordmenn, 1 engelskmann, 10 nasistar og 6 tyskarar drepe.»

Laurdag hende ei fælsleg ulukke ved Florø: På Florølandet ligg lagra ein heil del tysk ammunisjon, og då det er føresetnaden at denne skal kastast på sjøen, var der kome ein lektar til Florø for å føra ammunisjonen frå byen ut på fjorden.

Tilsovore arbeid vert nytta tyskarar. Det er dei som har draga ammunisjonen til landet og det er rimeleg at dei og må fjerna han sjølv. Men då det er for lite tyskarar i Florø, vart nokre nasistar som sit i fangenskap sette til arbeidet med å få ammunisjonen ombord i båten. Det er ein engelsk offiser som har overoppsynet med arbeidet og dessutan ein norsk

soldat med som vakt. Laurdag kl. 14.30 la lektaren frå bryggja i Florø og gjekk sydover mot Stavfjorden. Då lektaren låg ved Oddane straks innfor Tansøy, hørde folk ein fælsleg eksplosjon ombord i lektaren, som sokk på augneblinken. Nokre båtar som låg i nærleiken gjekk straks til ulukkesstaden, men då var det berre nokre fjøler som flaut på sjøen. Ombord på lektaren var ein engelsk offiser, ein ung gut frå Bergen som fungerte som tolk, og den norske soldaten som heldt vakt, Andreas Hesjedal. Og dessutan 10 nazistar og 7 tyskarar.

Alle miste livet. Det er ei syrgjeleg ulukke, som kosta 20 menneske livet.

Andreas Hesjedal

var frå Eikefjord. Han var i 28-års alderen. Far hans er i Amerika, so det er mor hans som har styrt garden heime i Langedalen i fleire år. Andreas var den som dreiv garden no. Han var ugift. Ein eldre bror har gard i Ramsdalen. Elles er dei fleire syskin. Andreas var med i krigen i Valdres og no var han utkommandert til teneste i 4. vaktbataljon. Han var ein uvanleg gild og kjekk gut. Han får dei aller beste lovord som kamerat og hans overordna har berre godt å seia om honom. Hesjedal var ein god norsksoldat. Soskulle også hans liv bli eit offer for fedrelandet.»

Derpå vert namnene og bustaden til dei 10 «nazistane» nemnt. Ein av dei var frå

Eikefjord, same bygda som Andreas Hesjedal var frå. Ein var frå Førde, tre frå Hornindal, to frå Måløy, ein frå Sandane, ein frå Svanøybukt og ein frå Stord. «I går kom ein kommisjon frå Bergen til Florø som skal granske årsaka til ulukka med meir.

Arbeidet med sovore transport og nedsøkking av ammunisjon vert ikkje rekna for noko sers uvanleg fårleg arbeid. Den engelske offiseren som strauk med denne gongen, har drive med sovore arbeid langs kysten i fleire månader utan det minste uheld. Det vert nok uråd å få klårleik i årsaka til ulukka denne gongen.»

Det fyrste som ikkje er helt rett i dette, er at det var berre 6 tyskarar. I andre aviser frå den tida står at den sjuande kan hende var ein fagmann på ammunisjon. Men desse 6 tyskarane kjende ikkje til ammunisjon. Den eineste yrkjesgruppa som slapp unna det militære i Hitlers tredje rike, var sjøfolk i handelsflåten. Tre av desse sjøfolka, mellom dei kapteinen, kom frå den vesle byen der motorlekteren «Thekla» kom frå, Haren, ved elva Ems, nær den hollandske grensa. Båten var bygd for å trafikera elvane i Europa, men kunne og gå i opne farvatn. Den var 34 meter lang, og 6.34 m breid. Den hadde eit lasterom med to luker til, og en motordriven kran som kunne løfte eitt tonn. M/S Thekla var beordra til Noreg om lag eit år tidlegare til varefrakt langs norskekysten. Etter frigjeringa frakta dei andre tyskarar til Bergen. Derfrå vart dei frakta vidare til Tyskland. Mannskapet nytta høvet til å helse til familien heime og seia at dei var komne heile gjennom krigen. Mange skip vart søkkt ut for Noreg av dei allierte siste krigsvinteren.

Om fangane var «nasistar» kan det og vere tvil om. Før krigen kunne NS-folk protestera mot den nemninga på dei. Det var kan hende verre for dei å gjere det i okkupasjonstida. Sidan har dei og snaut hatt høve til å kommentera den saka. Dessutan: To av dei ti stend ikkje i landssvikregistret. Det tyder at det ikkje ligg føre nokon

skulding mot dei. Dei var heller ikkje medlemmer av NS. Ein av desse hadde tyskarane sendt som gissel til Grini etter Måløyraidet. Men dei var alle i «Varetekt». Sakene deira var ikkje etterrøkte. Dei som omkom var mellom 17 og 69 år. Tre, ein frå kvart land var gifte og hadde born.

Laurdag 14.09. 1945 sto vidare i «Firda»: **Den farlige ammunisjonen i Florø blir fjernet. Byens befolkning evakuerer, men kom tilbake i går.**

Florø har vært oppskaket av to eksplosjoner på ganske kort tid. Det er rimelig at byens befolkning tok til å bli nervøse. Det er ikke hyggelig å ha denne ammunisjonen liggende i byen og dens nærmeste omegn. Særlig har et lager på 112 tonn ammunisjon og sprengstoff på Fugleskjærskaien voldt megen engstelse. En eksplosjon her ville jo rasere hele byen. Fra politikkammeret ble det nylig gjort henvendelse om saken til major Ese i Førde og denne henstillet til sjefen for de allierte i Bergen om at ammunisjonen i Florø ble fjernet øieblikkelig.

Nu torsdag kom en båt til Florø for å avhende ammunisjonen og senke den i havet et eller annet sted på kysten. Da det var stor fare for at det kunne bli eksplosjon under transporten og lastingen ombord i båten oppfordret politimesteren byens befolkning til frivillig evakuering. Denne henstilling ble i stor utstrekning imøtekommet. Forretningene og skolene lukket, og voksne og barn tok innover til gårdene og fikk plassert seg på beste måte. En del vente tilbake for å overnatte i byen. På lageret i Fugleskjærskaien var det i alle fall 4-5 kasser med meget farlige eksplosive saker. Disse er nu kommet ombord og etter som ryktet går skal disse kassene senkes på en av de dypeste steder i Nordfjord eller i Sognefjorden. Folket i byen puster lettet og håper at det nu må være slutt på de uhyggelige eksplosjonene. Det må også være nervepirrende dage for karene som arbeider med ammunisjonen. Det er norske soldater ved kystartilleriet og tyskere som har jobben. Korr.»

Denne hendinga vart og

MINNEHØYTID

1/9 1995

over de 19 menn som omkom da M/S

THEKLA eksploderte 1/9 1945.

Annanias Kongsvoll	*13.8.1876
Heinrich Veltmann	*1.11.1883
Ingolf Hagevik	*13.2.1888
Jacob Hellevik	*15.7.1899
Bjørn Cappelen Lem	*7.9.1901
Ole Frislid	*22.2.1906
Wilhelm Schwänen	*23.10.1909
David Cohen	*21.2.1911
Leif Stavøstrand	*16.2.1916
Andreas Hesjedal	*10.3.1917
Olav Anton Djupevik	*11.2.1921
Hermann Nüsse	*21.1.1922
Mikal Rognes	*8.5.1922
Sverre Åsen	*22.8.1922
Gerhard Stabell	*24.2.1924
Bernhard Kuhl	*25.11.1925
Johan Georg Barca	*28.5.1926
Franz Kinateder	*11.4.1927
Ola Fagerheim	*26.11.1927

FRED שלום FRIEDE

omtala i radio, og evakueringa av Florø vart nemnt i aviser landet over. Ammunisjonen og oppdraget ser likevel ikkje ut til å ha vore heilt utan risiko. M/S Thekla hadde gått ut frå nettopp Fugleskjærskaien, dit fangane hadde måttet bringe ammunisjon frå alle tenkjelege lagringsplassar frå omgivnadene.

Laurdag 13. oktober sto dette i Firda: **«Florø-ulukka vil aldri verta oppklåra.** Kaptein Fischer ved D.K.V. i Bergen har opplyst at ein har ikkje funne orsaka til eksplosjonsulukka i Florø. Det har vore dreve etterøkingar, men det har vore vondt å finna noko fast haldepunkt, sidan det ikkje er nokon i live av dei som var med. Det vart sett ein militær forhøyrerett i Florø og i denne var det både norske og engelske ammunisjonseksperter. Dei har teke opp forklåring av dei som var i land, og organiserte arbeidet, men det har ikkje kome noko nytt for dagen under forhøyra. Det som er færligast ved slike transportar, er nettopp når ammunisjonen vert senka i havet, fortel kapteinen. Ein kasse kan slå mot skipssida, og dermed kan det vere hendt. *For skuld at dette er det fårlegaste er det at ein bruker tyskarar og landssvikfangar til arbeidet.* (Red. uth.) (Forts. side 7)

Det originale hjørnet

TIDENS TANN OG KJÆRTEGN

TIDEN går, sier du, fort og langsomt.

Men tiden er en monolitt, en Vår Herres pekefinger rungende i sin tause ro.

- Opprinnelsen til vår irreversible smerte og våre gode stunder er den - tiden.

Lytt og lær mens DU går.

HaWa

KRIGENS HVERDAGSLIV OG HOLDNINGER KARTLAGT

Skoleungdom intervjuet 12.221 personer i 228 kommuner

Av Prosjektleder Jan Eidi

En av de største spørreundersøkelser i Norge har skoleungdom utført høsten 1994. Temaet var: "Hva hendte i vår kommune under okkupasjonen?" 12.221 elever fra 522 ungdomsskoler, VGS og folkehøgskoler intervjuet personer over 65 år i 228 av landets 435 kommuner med 90 spørsmål om hverdagslivet og holdninger i årene 1940-1945. Undersøkelsen omfattet alt fra levekår og hendelser i lokalmiljøene til synet på tyskere, NS-medlemmer, hjemmefronten, frontkjemper, jenter som gikk med tyskere, de som arbeidet på tyske anlegg, personer de beundret, til synet på rettsoppgjøret m.m.

Prosjektstøtte fra KUF

Ekspedisjonssjef Hanna Marit Jahr, KUF, medlem av frigjøringskomiteen, sørget for at det ble bevilget kr. 113.000 til prosjektet og Norsk Hydro A/S gav kr. 25.000,-. Tidligere direktør Bjørn Balstad, nestor i opinionsundersøkelser, var ansvarlig for spørsmålsformuleringene. Prosjekt-rådet for "Norge under okkupasjonen" kartlegger for tiden bl.a. tyskernes fysiske og sosiale aktiviteter i alle kommuner, Nasjonal Samling på lokalplanet og hvem som ble hjemmefrontfolk og frontkjemper. Rådet består av forfatteren Randi Brateli, forsker Guri Hjeltnes, professor Tore Pryser, fylkesmann Håkon Randal og prosjektleder Jan Eidi fra Folkeuniversitetet som tok initiativet.

Departementsråd Dag Berggrav ble begeistret for ideen om å aktivisere de unge foran frigjøringsjubileet. Han uttalte at skoleelevene kune lære ved å gå til de levende kilder og lære mye om dagliglivet i Norge under de fem nødsårene. For det andre vil svarene være et enestående historisk dokument for ettertiden.

Lærerne instruerte

Rektorene samordnet bestillingene av spørreskjemaene. Lærerne instruerte elevene i profesjonell intervjueteknikk etter råd fra spesialisten Bjørn Balstad. (Se egen ramme.) Vanskelige og ukjente ord ble gjennomgått på forhånd som f.eks. jøsing, stripet, frontkjemper, matauk, evakuere, svartebørs, blendingsgardiner m.fl. Dessuten gjennomgikk lærerne "krigens kalender" fra januar 1940 til mai 1945.

Det store flertallet intervjuet besteforeldre, tanter, onkler og naboer. men det tok lang tid å komme gjennom de 90 spørsmålene, fikk vi rapporter om. Hvert spørsmål ble ofte starten på en lang samtale, mange hadde

spennende historier å fortelle. De fikk høre om rasjoning, fiskeskinnsko, svenskesuppe, redsel, "gutta på skauen" og englandsfarere. Et tall av over 2000 skoler som fikk tilbudet, gav tilbakemelding om at spørsmålene var for følsomme overfor familier som var berørt av Nasjonal Samling, tyskerjenter med krigsbarn, synet på tyskerarbeidere og angivere.

Ungdommene berømmes

Det som imponerte oss var at elevene fra 13-18 år på 10 såkalte åpne spørsmål klarte å skrive ned gode stikkord om: Hva synes du var rettferdig ved rettsoppjøret etter okkupasjonen? Hvorfor tror du såvidt mange ble medlemmer av, eller sympatiserte med NS? Hvilke tre norske personer beundret du mest under krigen? En av de eldre svarte feilaktig den engelske statsminister, og eleven skrev "Sjursild". Våre registrerere ble vant til store og små rebuser etter hvert. Det var krydder ved databehandlingen.

Nedre Eiker kommune engasjerte tre arbeidssøkende som i løpet av 4 måneder registrerte over 1,1 mill. svar som kom fra Finnmark til Østfold. Det var en bragd at de ble ferdig til Frigjøringsjubileet 8. mai. Etter opplæringsperioden klarte de dyktige kvinnene i Mjøndalen å registrere 90 svar på 2 min.

Enormt tallmateriale

Det omfattende materialet med samtlige skjemaer fordelt på skoler og kommuner er nå oversendt Riksarkivet. Der er det tilgjengelig for historikere og andre interesserte.

Rapporten forteller at mer enn halvparten av krigstidens nordmenn lyttet til de illegale radiosendingene fra London til tross for at 550.000 radioer ble beslaglagt. Det var straffbart for andre enn NS-medlemmer å høre på radio.

Et overveldende flertall verken savnet kaffe eller syntes det var ille at tobakk var rasjonert. Åtte av ti synes at samholdet mellom kommunens innbyggere ble bedre. Krigen utryddet massearbeidsløsheten fra mellomkrigsårene i Norge. Nesten 200.000 arbeidere og entreprenører jobbet for tyskerne. Mange hadde ikke noe valg og ble tvangsutskrevet. Folk flest (65%) så motvillig på tyskerarbeidet, mildest var reaksjonen i de tre nordligste fylker.

Geografiske variasjoner

I våre større byer og Finnmark var regelmessig skolegang ofte et problem. Tyskerne beslagla som kjent mange skoler. De 360.000 tyskerne var stasjonert i nærmere 90% av kommunene under krigen, flest i Nord-Norge av krigsårenes 765 kommuner.

Sabotasjehandlinger topes i våre tre storbyer, mens aktiviteten var mindre fra Møre og Romsdal og nordover. Overraskende mange (54%) syntes at kommunene ble godt styrt i årene 1940-45. Ytterpunktene er Rogaland med 63% og Finnmark med 42%.

På spørsmål om det var NS-medlemmer blant lærerne i din kommune, var det få i Troms og Sogn og Fjordane (11%), men opp mot 50% i Østlandskommunene.

Tre fjerdedeler av de over 12.000 spurte, svarte at tyske soldater vanligvis var høflige, det var jevn score over hele landet. Halvparten av Oslo-folk og 72% i Finnmark, sier at de noen ganger snakket med tyske soldater.

Aktivt illegalt arbeid

16% av alle svarer at de arbeidet illegalt mot okkupasjonsmakten. Tre ganger så mange i Oslo/Akershus som i Rogaland og Nordland. Hele 68% svarer at noen av kommunens beboere deltok i Hjemmefronten, blant "Gutta på skauen", som englands-

farere eller som partisaner sammen med russerne, - det var færrest i Troms og Nordland. 41% svarte ja på at noen av kommunens innbyggere deltok som frontkjemper på Østfronten mot russerne, betydelig flere fra Østlandsfylkene enn fra Sogn og Fjordane, Troms og Rogaland.

Over tre fjerdedeler svarer at de ikke arbeidet illegalt. 3% oppgir at de flyktet til utlandet (6% fra Østfold, Finnmark og Oslo). 7% gikk i dekning, flest fra Finnmark, Oslo og Telemark. Like mange deltok i Hjemmefronten, men hele 16% i Vestfold, Buskerud og Telemark. 6% distribuerte illegale aviser, 24% i Oslo, færre i Vestlandsfylkene og Nord-Norge.

Motvillig innstilt?

Dagens personer over 65 år fikk fem svaralternativer gradert fra meget motvillig til meget velvillig overfor 12 grupper hvorfra vi siterer hovedsvarene: "Meget motvillig"-svarene fordeler seg slik overfor: Tyskere 74%, sabotører 10%, NS-medlemmer 84%, London-regjeringen 2%, frontkjemper 52%, hjemmefronten 3%, tyskerarbeidere 42%, angivere 86%, jenter som gikk med tyskere 72%, folk som tjente på svartebørsen 56% og de såkalte stripete 64%.

Det er grunn til å merke seg at over 20 prosent var velvillig innstilt overfor frontkjemperne som slo sammen med tyskerne på Østfronten, velviljen var størst i Sogn og

Fjordane.

Hvilken norsk person beundret du mest under okkupasjonen?

Haakon 7. m/familie	51%
Statsm. Nygaardsvold	11%
Shetlands-Larsen	8%
Motstandsbevegelsen	7%
Max Manus	6%
Martin Linge	5%
Min egen familie	5%
Regjeringen	4%
Carl J. Hambro	3%
Otto Ruge	3%
Toralv Øksnevad	3%

Deretter følger:

Eivind Berggrav, Nordahl Grieg, Gunnar Sønsteby, Tungtvannssabotørene, Einar Gerhardsen, sjøfolk.

Spor etter krigen

Dette utdrag av noen av de 90 spørsmålene, var på forhånd drøftet i separatmøter med Norsk Hjemmefrontmuseum og Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie (INO) som hovedsakelig består av tidligere NS-medlemmer. Vi kan etter disse sammenkomster konstatere at sårene ennå ikke er grodd etter de fem krigsårene.

Kjølvannet etter bl.a. ca. 40.000 hjemmefrontfolk, 55.000 NS-medlemmer og deres ca. 100.000 barn, 7.000 frontkjemper, 70.000 kvinner med 8.500 krigsbarn, 190.000 tyskerarbeidere, 45.000 norske krigsfanger, 9.500 falne på sjø og land, setter fremdeles sine spor i den norske hverdagen.

Når vil sårene gro?

MEMENTO!

Stavanger Affenblad

31. januar 1928.

Blir Einar Gerhardsen og Arnfin Vik benådet?

Det norske arbeiderpartis centralstyre har sendt regjeringen et andragende om benådning for Einar Gerhardsen og Arnfin Vik, som i høst blev dømt til 120 dagers fengsel. De hadde som det vil erindres i februar ifjor skrevet en artikkel i bladet Den røde ungdom, hvori de arbeidsløse blev oppfordret til å gå inn i matbutikkene og stjele. Straffen er delvis avsonet på vann og brød, og det gjenstår nu 38 dager for Gerhardsen og 34 for Vik. På foranledning av den nye justisminister er begge igår løslatt. Spørsmålet om ettergivelse av den gjenstående straff vil bli behandlet i første statsråd.

Rapport fra en reise . . .

(Forts. fra side 1)

og mitt navn under. Ved vårt minnesmerke la jeg mine blomster og skrev mitt og hans navn på det vedheftede kortet.

Alt så ut til å være i orden når det gjaldt minnesmerket, men mine blomster ble de eneste som lå der. Hvem tar dem bort når de visner? En elskverdig finsk dame tilbød seg å fotografere.

Det tyske minnekapellet ligger inne i en skog. Det er et stort område som ligger ned mot innsjøen, og med et stengjerde omkring. Her var det mange som kom og gikk, både tyskere og finner. Det stod en benk utenfor kapellet. Jeg satte meg på den. Satt lenge der. Det var en varm og strålende dag. Foran meg, nede ved sjøen stod et høyt kors inne mellom trekronene, og utenfor den store innsjøen som glitret under solstrålende. Småbølger mot strandkanten, og en svak bris som lekte seg mellom trekronene. Satt jeg der bare, - og var en del av det hele. Minutter vevet inn i en evighet. Det kom en skoleklasse mot meg mellom trestammene. En finsk sådan, og de var ca. 30 jenter og gutter i 12-14 års-

alderen. De hadde en kvinnelig leder med seg, der de gikk forbi meg på benken og inn i kapellet. De ble lenge der inne. Etterpå samlet de seg i en gruppe utenfor, og lederen tok flere fotografier. Jeg satt på benken min rett ved siden, og tenkte at dette skulle ha vært i Norge. Nei - noe slikt kan nok ikke hende her. Det norske folket har nok for tykke skylapper til det. Og forøvrig så har vi jo herr Benkow & Co. Det er nok Auschwitz som er møtestedet for de norske skolebarna, og så lukker man øynene for de utallige «Auschwitz»-leire som kommunistene har etterlatt seg i forbindelse med deres herjinger på denne kloden gjennom det meste av dette århundre.

Men dobbeltmoralen, den er god å ha. Så - hurra for den! Jeg gikk tilbake til vårt eget minnesmerke. Satte meg på en sten foran det, og var ung igjen. Hadde en liten minnestund på den stenen.

Det er ikke riktig å kalle det for en opplevelse. Nei, for det var en innlevelse. En innlevelse i noe fint som jeg tok med meg da jeg forlot Norvajervi.

Jeg skal ta vare på det.

Jeg heiser ikke . . .

(Forts. fra side 1)

Jeg trasket videre de siste 300 metrene opp til husene.

Dagen etter kom de med syv biler og stort mannskap. De kunne gjerne ringt opp og bedt meg komme. Jeg ville syklet opp til arresten.

Heretter skulle vi betegnes som nazister en masse, uansett hva for beveggrunner en personlig hadde hatt for å handle slik en mente ville være til det beste.

I dag, 20. april, 50 år etter, skriver redaktøren i lokalavisen at alle nazister var mordere, de har ikke noe å gjøre i 50-årsfeiringen. (Det kan vel heller ikke være noen av de såkalte nazister som vil delta i dette.) De som overtok i -45, var de gode, vi var mordere, for all evighet. Hjemmefrontfolkene som mishandlet og drepte, skulle

ikke dømmes. Kfr. Martha Steinsvik -1946: Frimodige ytringer, Sigurd Senje - 1987: Ekko fra Skriktingen. Kfr. deres allierte: De, etter freden, deporterte fra landene som fikk føle kommunistenes maktovertagelse - titusener, hundretusener - ble i fredsfeiringens dager i 1945, deportert til Sibir. F.eks. et tog med 2000 kvinner samlet opp i området omkring Øst-Prøyssen med Sibir som mål, returnerte fire år etter med 200 gjenlevende. Den samme skjebne fikk hundretusener fra Estland til Makedonia etter krigsopphør. 3 millioner østtyskere ble regelrett drept på ettervinteren -45. 135.000 minoritetstyskere og ca. det samme tall tyske krigsfanger i Jugoslavia ble drept på de mest bestialske vis. Hver fjerde person av de 12-14 millioner fordrevne østtyskere i den sovjetisk be-

satte sone regner man med døde de første tre år av sult. Detaljer om dette er intenet fortiet. Hele den tyske minoritet på 600.000 i Jugoslavia er mellom 10. oktober 1944 og 1948 forsvunnet - borte - vekk! I tillegg ble drept hundretusener av landets egne forskjellige etniske grupper og politiske sammensetninger. Slik «rensning» fortsetter derfor også i dag.

Av krigslitteraturen i Norge, har en sett meget få bøker om dette. En er nettopp utgitt i Norge (naturligvis tolt-boikottet av aviser og media): «Refleksjoner etter 50 år», med undertittel «Tenk om det hadde blitt rødt det hele». Ja, tenk om det! En misjon bør seierherrene i sin egen fortrefelighet tillegge Hitlertyskland: Europa slapp 45 års sovjetstyre. For det er vel ingen som er så naive, at de tror dette ville vært unngått om den røde side hadde fått overtaket i Mellom-Europa etter den første verdenskrig. Og det var på nære nippet i tyve-årene. Og Sovjet sto klar til angrep vestover - som skulle starte primo juli 1941, men forberedelsene ble ødelagt ved Hitlers angrep 22. juni. Skjebnen til de kommuniststyrte landene i Øst-Europa forteller hva vi da ville fått for tilstander.

Finland måtte ta kampen opp i 1939 alene. Forsvaret mot de røde gjaldt da like meget for Norge og Sverige, men de unnlot å komme til assistanse. Etter å ha blitt robbet for et stort landareal, var det naturlig for finnene å forsøke og gjenerobre dette i 1941. Finnlands kamp var i virkeligheten Nordens kamp.

De alliertes opptreden under den første okkupasjons-tid i Tyskland er også fortiet. At amerikanerne i fredstid unnlot å gi sine krigsfanger mat (selv om de hadde i overflod av mat utenfor innhengningene), slik at en million døde i fangenskap, er hysj-hysj. Det var bare en liten hevn fra tyskerhateren Eisenhower's side. At krigsfangene ble holdt i fangenskap helt til -55, slik at de tyske enker og øvrige kvinner ble alene om å rydde opp i ruinene, skal heller ikke nevnes. Rystende lesning er å finne blant de få bøker som er kommet ut om dette. Tusenvis av interneringsleire, arbeidsleire og fengsler ble fylt opp etter mai -45, og behandlingen av fangene var de fleste steder verre enn i kz-leirene under krigen.

Hovedskylden for elendighetene, har de som laget fredsbehandlingene i 1919 etter første verdenskrigen.

Krigen ville kommet uten

nazismen og uten en Hitler. Dette også sagt av Winston Churchill.

Jeg anklager de styrende etter freden i Norge for i fredstid å ha splittet det norske folk. Under krig og okkupasjon kan slikt skje, men nå hadde vi fått fred. Det er stor synd for dette lille landet med det lille folketallet - at de i sekler skal dra på de skader som her er forårsaket. De hadde utspillet og den store sjansen til å si: Gå bort og synd ikke mer!

I Holmgang på TV2 6. mars, uttrykte en uhildet person født på femtitallet seg om rettsoppgjøret: «Vi laget jo en svær trål med fine masker og tok omtrent alle - og derfor mistet rettsoppgjøret den virkning som det egentlig skulle ha for å rense opp i samfunnet. I stedet så skapte det nye traumaer og problemer, som vi sliter med den dag i dag.»

Major O.H. Langeland, leder for hjemmefronten i Oslo-området, sier i sin bok «For at I ikke skal dømmes»: «Rettsoppgjør etter en krig har et berettiget formål, nemlig å fastslå den ubetingede plikt til lojalitet mot samfunnet og å samle folket således at det står sterkere neste gang. For å oppnå dette må rettsoppgjøret vesentlig konsentrere seg om de store utvilsomme forbrytelser. Det er ødeleggende hvis man i en slik situasjon går i rette med småsyndere. Da blir spørsmålet om skyld eller ikke skyld ofte så usikkert at det bare skapes mistillit. Staten bør først og fremst vise stor-sinn og den rettsindighet som er nødvendig for å samle alle bra borgere til kamp for våre livsinteresser.» Derfor burde Nygaardsvoldregjeringen etter hjemkomsten fra London vært den første som skulle blitt rettslig undersøkt for sine disposisjoner.

Selv om ovennevnte er historie, vil nedtegningen og offentliggjørelsen være så upopulær at en blir stemplet som nazist når en setter dette på prent, hvorfor en i et slikt samfunn må ta hensyn til sine etterkommere som en ikke ønsker skal lide uforskyldt - derfor undertegnes anonymt.

Omkring frigjørings . . .

(Forts. fra side 2)

rene om han forstod at vestmaktene (især Frankrike) ønsket et tysk angrep på Norge og Sverige for å få et nytt krigsteater her.» . . .

Ettertanke og forsoning

Selv etter 50 år er ikke sår grodd. Vi har alle et ansvar

for å gjøre vårt til at sårene nå må leges, uttaler H.M. Kong Harald i sin tale under frigjøringsjubileet.

For at denne forsoningskal finne sted, må vi alle innrømme at det ble begått feil, store feil, på begge sider.

Dr. Nils M. Langholm skrev i «Morgenbladet» 19/5-72 bl.a. følgende: Underveis til en historisk dom, er det i dag på tide å fastslå at mange NS-folk hverken var sjofle forrædere eller vilde svermere, men patriotiske realister, som hadde sett den kommende fare og som ville styrke vårt forsvar for å verne vår nøytralitet, som hele tiden kun hadde sitt lands og sitt hjemsteds gode for øyet. Det som skilte var en uenighet i sak - ikke en svikt i fedrelandskjærlighet.»

Sannhet, ydmykhet og neskekjærlighet er nøkkelord til denne forsoning

Avtale med USA . . .

(Forts. fra side 1)

2. Den som etter 8. april 1940 har støttet slike organisasjoner som nevnt under nr. 1 eller straffbare tiltak som den har satt i verk.

3. Den som etter 8. april 1940 har utført eller deltatt i ervervsmessig virksomhet for fienden på en slik måte eller under slike omstendigheter at forholdet må ansees utilbørlig. Som utilbørlig bør forhold i allminnelighet ansees bl.a. dersom den erversdrivende selv har innledet forbindelse med fienden . . .

Landsvikanordningen av 15. desember 1944 ble holdt hemmelig til 8. mai 1945. Ved å lese avtalen mellom Sovjet og Norge og avtalen mellom Storbritannia, USA og Norge finner vi antagelig svaret på hvorfor Landssvikanordningen av 15. desember 1944 ble hemmeligholdt. Det er på tide at norske historikere og jurister tar avtalen i nærmere øyesyn og holder den opp mot Norges Grunnlov og de norske straffelovene for å se om regjeringen brøt norsk lov ved inngåelsen av nevnte avtale med USA. En lov som er påtvunget landet av en fremmed makt kan i følge Grunnloven, §§75, 76, 77 og 78, ikke godkjennes. Lovene skal i følge §75 gis av Stortinget og ikke påtvinges statsmakten av et fremmed land.

Det taler ikke til Høyesteretts beste at den har godkjent både den konstitusjonelle nødrett og Elverumsfullmakten, det desavuerer derimot Høyesteretts flertall. De eneste dommerne i Høyesterett som tenkte rettferdighet fremfor hevner var dom-

merne: Alten, Fougner, Hanssen og Larsen. Men de ble dessverre alltid i mindretall.

Enkelte har påberopt seg Høyesterettsmakt og anerkjenner av både Elverumsfullmakten og den konstitusjonelle nødrett. Dette er meget drøyt både juridisk og historisk. Dette spesielt sett ut fra den kjensgjerning av en del av høyesteretts dommere var engasjert i utformingen av Landssvikanordningen og som hadde vært i ledelsen av Hjemmefronten, å ha sete i Høyesterett under behandling av spørsmål som angikk den konstitusjonelle nødrett, Elverumsfullmakten og kapitulasjonen i Trondheim 10.06.-40. Dessuten hadde Høyesterett diskreditert seg selv ved ikke å reagere på Grunnlovsbruddet Stortinget begikk da det utvidet stortingsperioden med ett år i 1938. (Den kjente norske straffejurist og professor Skeie har uttalt seg om dette).

Det er dessuten drøyt at

enkelte har påberopt seg Høyesterettskjennelser i Landssviksaker. Skal en påberope seg Høyesterett i et tilfelle må en også ta med den samme retts uttalelser i anledning avtalen i Trondheim 10.06.-40. Da Høyesterett ble kjent med kapitulasjonsklæringen uttalte den at Kongen og Regjeringen; «fremdeles var i funksjon, men at de faktisk var avskåret fra å regjere». Høyesterett mente at Administrasjonsrådets myndighet måtte utvides til også rettslig å omfatte saker som inntil da hadde ligget utenfor dets funksjonsområde. Jfr. Undersøkelseskommissjonen av 1945 innstilling s.188-190.

Følgende dommere var medlemmer av Hjemmefronten og av ulike årsaker ugilde: - Erik Solem. Solem skulle aldri av Høyesterett vært gitt tillatelse til å være dommer i saker som angikk Landssvikanordningen da han hadde deltatt i utformingen av anordningen. (Viser i denne forbindelse til at lovmakten i Norge er tredelt, Den lovgivende, dømmende og utøvende. De som har deltatt i utforming av lover er for ettertiden ugilde som dommere i saker hvor denne lov vil bli anvendt).

Videre var Solem ugild som dommer, uansett hva han og Eidsivating sa, i saken mot Quisling. Dette fordi Solem i pressen hadde uttalt seg om Quislings straffeskyld før retten var satt. Også i dette tilfellet diskrediterte Høyesterett seg ved at den ikke fratok Solem sete som dommer i nevnte sak.

- *Ferdinand Schjelderup*. Deltager i Kretsen og medarbeider ved utarbeidelsen av Landssvikanordningene.

- *Paal Berg*. Deltager i Hjemmefronten. Dessuten lot Berg seg lede av Schjelderup. Videre diskrediterte Berg seg med sine utspill i forbindelse med Riksrådsforhandlingenes sommeren 1940 og Stortingets presidentskaps oppfordring til Kong Haakon om å abdisere for seg og sitt hus. (Bergs handlemåte sommeren 1940 var forfatningsstridig). Videre hadde Berg sammen med Berggrav et utspill om en særfred med Tyskland 17. juni 1940. (Forhandling med Dellbrügge). I følge Grunnloven §26 er det bare kongen som kan avgjøre om vårt land skal innlede fredsforhandlinger. Samme dag henvendte Berg seg til den svenske minister i Oslo for å få sendt telegram til Kongen om frivillig og gi avkall på tronen. (Forts nr. 9)

ikke hatt strafferettslig konsekvens i det som senere hendte.

Thorleif Øisang har ingen beundring for Quisling som politiker og fremhever Hitler som den durkdrevne, perfekte og geniale, men brutalt kyniske politiker. Med det som synes å være Øisang og muligens de fleste andres definisjon på politikk og politikere, er nok det en korrekt slutning. Quislings «naive» håp var at hans egen definisjon på politikk; å forstå sin tid og ville det gode - skulle få gjennomslag. Noenfulgte, men det er sørgelig sant at han (vi) ikke maktet gjøre talen klar nok før 1940 og slett ikke under okkupasjonen.

Foredragsholderen påpekte at brautende opptreden, opportuniste og hevnløst (?) var negative sider ved mange NS-folk i den tiden, men sa også at en del gikk inn i NS av idealistiske grunner. Det er betegnende for det norske folks nidkjærhet også i dag at en slik - ikke udelt smigrende karakteristikk - ansees å være meget nær nazivevnlige og landssvikersk å fremme.

Selv om jeg er uenig med Øisang på mange punkter, vil jeg berømme ham for en modig holdning (det er det nemlig fortsatt!), en balansert holdning til folk og fakta og selvfølgelig for et engasjerende foredrag. Jeg oppfatter det som en utstrakt hånd til felles forståelse og respekt. Et forhold som for alle parter kan gjøre det lettere å innrømme og prøve å gjøre godt de feil som måtte være gjort.

Tilhørerne i den fullsatte salen viste tydelig at de satte pris på besøket, og den etterfølgende samtale ble livlig og saklig. Helge M. Sæther var god og behagelig møteleder. Som vanlig var det lett servering etter foredraget. HaWa

Landssvikfanger ...

(Forts. fra side 4)

Det var mange sorter ammunisjon i lasta og det ville være interessant å fått greide på kva sort det gikk gale med. Då kunne ein ha vore førebudd til ein annan gong, men no veit ein like lite, sluttar kapteinen.»

Dei som er spurde, er dei som skulle leida arbeidet og som hadde ansvaret for handsaminga av ammunisjonen. Dei spurde ikkje dei fangane som hadde vore med på innlastinga, men som ikkje vart med ut.

Kan det vere rett at ein ikkje visste kva sort ammunisjon det gikk gale med? Kvifor hadde Florø då vorte

evakuera? Kva med dei «4-5 kasser med meget farlige eksplosive saker» nemnt i avisa 14.09. 1945? Det skal ikkje ha vore tysk ammunisjon, men ammunisjon tyskarane hadde teke frå motstandsørsla. Det var nitroglycerin. Ikkje alle som var med å laste båten, vart med ut. Fangene, kan hende utanom eit par frontkjempapar, kjende heller ikkje til sprengstoff. Bror til ein frontkjempapar som og var fange, spurde bror sin om han skulle be om å komme med ut. Dei ynskte å ha med ugift karar. Broren sa det var nok at ein av dei gikk med. Denne frontkjemparen skjyna vel at han knappast kom att frå ei reis i ein båt der det flaut nitroglycerin i botnen. Nitroglycerin kan tenne seg sjølv, om det er ristingar. Og dønningar er det oftast på Stavfjorden.

Korleis kan det ha seg at denne båten i det heile gikk ut? Ein sersjant Østby skal ha gjeve ordra om at fangene måtte vere med, både å laste båten og dumpa ammunisjonen. Slikt var korkje båtmannskapet eller fangane vande med.

Det var dei allierte som kravde at alt tysk krigsmateriell skulle kastast. Difor var det og ei gruppe med tre engelskmenn som var med på lastinga. Men dei som var med å lasta såg berre to engelskmenn. Dei kjende ikkje han som vart med ut. Han var leiaren, eksperten, og han visste korleis ein skulle handsame sprengstoff og ammunisjon. Han hadde vore med om å sende våpen til motstandsfolk til dei okkuperte landa. Men han hadde vore sjuk. Dei trudde det var difteri. Då båten skulle gå ut, vert det sagt at alle som kunne, trakk seg unna. Den engelske offiseren, som var den høgaste i rang, måtte bli med ut. Lækjaren ville nekta han, men offiseren såg det vel som ei plikt. Om nokon kjenner att mannen på biletet, og har noko å fortelje om han, vonar eg å få vita det. Detsame gjeld sersjant Østby og dei som kan ha sett «Thekla» på hennar ferd i norske fjorder i året før ulukka.

Mykje er uklårt i denne saka. Resultatet frå etterforskninga til den norsk-allierte undersøkingskommissjonen fins ikkje nokon stad, heller ikkje i England.

Kan hende veit me likevel meir enn det vart skrive der. Kan hende ligg ei misaktning av menneskeverdet i botnen av denne ulukka. Dei fleste som miste livet var tyskarar eller «nasistar», og engelskmannen var jøde ...

VENNEGAVER

TIL "FOLK OG LAND"

Vi kvitterer denne gang for tilsammen kr. 17.140,-

TAKK FOR FØLGENDE BIDRAG:

K. S. S., Nesoddtangen .. kr. 200,.	J. K., Oslo .. kr. 200,.
O. F., Hornindal .. kr. 160,.	W. K., Hønefoss .. kr. 200,.
L/K. K., Kristiansand .. kr. 300,.	T. E., Bergen .. kr. 50,.
O. B., Slattum .. kr. 200,.	A. N., Lillehammer .. kr. 100,.
G. S., Hurdal .. kr. 200,.	P. U., Utøy .. kr. 160,.
N. F., Skien .. kr. 400,.	E. H., Fåberg .. kr. 100,.
E. T., Rømskog .. kr. 100,.	L. R., Brandbu .. kr. 400,.
M. A., Ålesund .. kr. 200,.	J. M., Lillehammer .. kr. 260,.
J. W., Etne .. kr. 340,.	A. M. E., Kjeller .. kr. 50,.
P. R., Gjøvik .. kr. 5.000,.	E. K. L., Fredrikstad .. kr. 200,.
L. B., Oslo .. kr. 100,.	N. D., Leksvik .. kr. 250,.
B. Aa., Sunde .. kr. 100,.	I. G., Degernes .. kr. 200,.
E. A. A., Koppang .. kr. 100,.	P. S., Gaupen .. kr. 200,.
M. S., Steinkjer .. kr. 200,.	A. S., Lier .. kr. 200,.
J. E., Skien .. kr. 340,.	B. D., Brandbu .. kr. 500,.
A. S., Fredrikstad .. kr. 200,.	T. E., Nesna .. kr. 500,.
A. K. O., Spania .. kr. 500,.	K. B., Saltnes .. kr. 200,.
H. Ø., Ulnes .. kr. 200,.	J. N., Skien .. kr. 1.000,.
K. J., Stabekk .. kr. 100,.	A. M., Skarnes .. kr. 100,.
T. S., Oslo .. kr. 100,.	G. P., Mausund .. kr. 200,.
R. O., Rolvsøy .. kr. 300,.	L. B. M., Hostle .. kr. 100,.
H. R., Gjøvik .. kr. 200,.	H. W., Oslo .. kr. 40,.
A. M., Sander .. kr. 840,.	O. S., Larvik .. kr. 50,.
H. H., Hafsrjord .. kr. 300,.	P. W., Oslo .. kr. 200,.
E. C., Svinndal .. kr. 500,.	H. N. R., Dokka .. kr. 100,.
R. H., Åsvang .. kr. 200,.	G. S., Bjønora .. kr. 200,.

Nye håndslag ...

(Forts. fra side 3)

dragsholderen rettet baker for smed. Det fratar i for stor grad våre daværende ledere det ansvar de burde følt før krigen og som de burde blitt stilt overfor etter den.

Dette bringer oss over til siste del av Øisangs velformede foredrag. Han deler ikke NS-folks kritiske holdning til politikerne for deres udugelighet. Deres forutsetning var virkelig ikke særlig stor, på langt nær så stor som deres naivitet da det dreide seg om internasjonal politikk. Hvis noen har behov for tilgivelse i den anledning, skal de gjerne få vår. De gjorde det de kunne og gjorde det bra. De burde bare ikke ha brukt egne landsmenn som sydebukker der de ikke strakk til.

Øisang påpeker at AP besto av folk som ville sitt lands beste. Vi har ingen tvil om det, men hvordan de gode mål skulle nås, var det stor uenighet om. Særlig var den tilspissede klassekampen i våre øyne et dårlig virkemiddel. Denne uenighet burde

Et NS-barns minner

Kjell Normann angriper i Budstikka for 10.05.-95 tidligere skolesjef Thorleif Øisang for hans kronikk i Aftenposten for 27.02. i år. Jeg er født midt under krigen og kan følgelig ikke uttale meg om hvorvidt de tyske tropper oppførte seg strengere eller mildere i Norge enn i andre land som ble okkupert av Tyskland under siste krig.

Det jeg kan uttale meg om er hetsen mot NS-barn etter krigen. På dette området har Norge tatt første pris. Ingen andre land kan oppvise en forfølgelse av barn av politiske motstander som det Norge har bedrevet. Helt fra jeg var så gammel at jeg på egen hånd kunne forlate min bestemors gård utenfor en midt-norsk by og til i dag, er jeg blitt forfulgt for mine foreldres politiske oppfatning. Min far var medlem av NS, ikke av Det norske nasjonalsosialistiske Arbeiderparti før krigen eller noen tysk organisasjon under krigen.

Jeg vokste opp i et verdikonservativt hjem med stor respekt for norsk historie og ættestolthet, et hjem hvor gudstroen var sentral. Min oppfatning av mine landsmenn ble satt på store prøver av «seierherrenes» barn som sparket, slo, spyttet på og trakasserte meg inntil jeg i 12-årsalderen begynte å forsvare meg. Ingen steder utenom bestemors gård var fristeder for forfølgerne. Ikke en gang i skolegården var jeg beskyttet, lærerne som skulle holde vakt snudde demonstrativt ryggen til når jeg fikk den daglige dose bank. På skoleveien var jeg nesten daglig utsatt for slag og spark. Anmeldelser til politiet ble ikke tatt hensyn til. Da jeg var 12 år så lærere, foreldre og andre at jeg forsvarte meg, politiet oppsøkte meg for å minne meg om at Norge var en rettsstat, og lærerne truet med å flytte meg til en skole for vanskelige barn. Da min far spurte hvor lærerne var når jeg ble tyrannisert ble truslene om ny skole borte. Konfirmasjonsforberedelsene ble av presten benyttet til å snakke om krigen i stedet for å forberede konfirmantene til det løfte de skulle bekrefte. Presten sluttet med trakasseringen først da jeg truet med å trekke meg fra konfirmasjonen.

De ting jeg her har nevnt er også hendelser en må ta med når en skal betrakte tiden under og etter krigen og nordmenns storhet og medmenneskelighet. Hvis en nå 50 år etter krigen ønsker å legge krigen bak seg og gå videre bør en først se på hva en skal gjøre med NS-barna som er blitt berøvet en barndom og ungdom.

Dessuten bør en ta lærdom av de traumer mange NS-barn har fått av forfølgelsen de har vært utsatt for, og en bør forebygge at uforstandige seierherre og pøbel i fremtiden kan la sin harme gå ut over uskyldige barn.

Siv.ing. R. J. Hansen

NYTT FRA BOKTJENESTEN

INO har overtatt restopplaget av **Knut Steenstrup: Dilemma** for distribusjon til biblioteker m.v. Det blir imidlertid ennå et antall bøker tilovers, og disse vil bli solgt til en sterkt nedsatt pris av kr. 50,-. Boken er meget leseverdige, og egner seg godt som gave.

Likeledes realiseres nå **Hans Gervik: Refleksjoner etter 50 år**, også denne selges for kr. 50,-.

Vi gjør samtidig oppmerk-

som på at **Vidkun Quisling: Russland og Vi**, kommer i nytt opplag straks over nyttår, som et opptrykk av førsteutgaven fra 1930, og nå med forord av professor Hans Fredrik Dahl. Boken kan bestilles gjennom Boktjenesten og koster kr. 164,-.

Ved alle bestillinger kommer porto kr. 20,- i tillegg. Betaling til INO Boktjeneste, postboks 3239 Elisenberg, 0208 Oslo. Postgiro 0807-51589 og Bank 6063.05.00926.

Politikk er å forstå sin tid og ville det gode

VIDKUN QUISLING

18. juli 1887 - 24. oktober 1945

Etter en barndom og ungdom i hardt arbeide for å tilegne seg kunnskaper for en gjerning han tidlig så konturene av, ga han sin manndoms kraft i innsats for mennesker og i kamp for sitt land.

Det falt i hans lodd å peke på landets fiender og folkets forfødere blant egne landsmenn. Nidingenes flokk vokste og deres makt økte. Den 24. oktober 1945 ble Vidkun Quisling skutt på Akershus Festning etter en dom avsagt av hans bitreste fiender.

ENNÅ ER VI MANGE SOM ÆRER HANS MINNE!

TYSK MISNØYE MED UNGDOMSLEDER

Avskrift av dokument fremlagt i høiestrett i saken mot minister Axel Heiberg Stang

HEMMELIG RIKSSAK.
(oversatt fra tysk)

1945, januar 26.

Tale av «Bereichsleiter» Schnurbusch på møte av avdelingssjefer (Dienststelleleitern):

I ungdomsorganisasjonen er det siste år på forskjellig vis kommet for dagen betydelig spente forhold. Den offisielle fører for den norske ungdom, minister Stang, har ingen innflytelse på ungdomsorganisasjonens direkte utforming og overlater dette i det vesentlige vil sin stabsleder og til den kvinnelige landsungdomsfører.

Den nåværende stabsleder, Tidemand Ruud, har i

sin nesten to-årige virksomhet vist at han ikke er i stand til å forme den norske ungdom til en revolusjoer ungdom. Tidemand Ruud som ennå idag roser seg av at han som norsk offiser kjempet mot den tyske hær til slutten av april 1940, er blitt tro mot denne prinsipielle innstilling. Hans samarbeide med den tyske rådgiving har lenge vært illusorisk, og alle hans bestrebelser tar sikte på å forhindre enhver tysk innflytelse og enn videre et hvert germansk samarbeide. Etter langvarige bestrebelser har det nå lyktes å bevege Ruud til innsats ved fronten og å finne en ny stabsleder, som hittil har virket i fylkesarbeidet.

Fra jøzismens saga

Av O. Nygaard

ANSVAR

Fra Vidkun Quislings forsvartale i Erik Solems ulovlige lagmannsrett (uten jury), september 1945 (Stenografisk referat s. 39):

«... Jeg står i enhver henseende for hva jeg har gjort, jeg står til og med for mere enn det jeg selv har gjort, jeg står også for hva mine underordnede har gjort. Jeg tar det fulle ansvar i enhver henseende for det som har skjedd - enten med rette eller urette.»

Så sent som i 1975 skrev professor i jus. Johs. Andenæs, i sin bok «Det vanskelige oppgjøret»: «Jeg overvar hele rettssaken. Det sterkeste inntrykk jeg satt tilbake med var en dyp skuffelse over mangelen på dimensjoner hos denne fører. Dette var ikke mannen som stod frem og sa: «Jeg gjorde det. Jeg mente det var riktig, og jeg tar ansvaret for det jeg har gjort.»

Det var nettopp det Quisling hadde gjort. Andenæs snur saken på hodet. Typisk jøzisme!

I nevnte bok konkluderer Andenæs med at rettsoppgjøret ble avvirket på en måte som er en rettsstat verdig. Hm! Et internasjonalt anerkjent rettsinstitut i Stockholm, som har avgitt en betenkning om rettsoppgjøret (en bok på 174 sider), konkluderer slik: «Den norske rettsoppgjørelsen har intet med sivilisert rett å gjöra!»

Her er det ikke snakk om den lille forskjellen, Andenæs!

DOM

Etter at Vidkun Quisling ved Erik Solems ulovlige Lagmannsrett var dømt til døden ble Quisling natt til 24. oktober bundet til en påle på Akershus Festning og myrdet.

Morderens navn er kjent.

Avskriftens riktighet bekrefte etter utdrag i høiestrettssak 8. nr. 190/1945: *Påtalemyndigheten mot Axel Heiberg Stang* Alf Borgen (u.) - advokat -

Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie

Kontortid: Tirsdag og onsdag kl. 11-15. Telefon: 22 56 10 34.

Adresse: POSTBOKS 3239 ELISENBERG, 0208 OSLO.